herpy

DRZEWOŁAZY

Splash-backed Poison Frog

Adelphobates galactonotus

Adelphobates galactonotus to jeden z dużych drzewołazów, rozpoznawalny po jaskrawym polu barwnym na grzbiecie w kolorze pomarańczowym, żółtym, czerwonym lub niebieskim, kontrastującym z czarnymi kończynami i bokami. Jest aktywny w dzień, dorasta do ok. 4 cm i żyje w brazylijskim lesie deszczowym na południe od Amazonki. Jest bardziej płochliwy niż najpopularniejsze drzewołazy, a jego rozród w większym stopniu zależy od pór roku.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates galactonotus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**4 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-25 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**8-12 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**4-8**
Czas do wyklucia	**14 dni**
Okres larwalny	**60-90 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Adelphobates galactonotus należy do największych drzewołazów. Dorosłe osobniki mierzą około 4 cm od pyska do kloaki i mają masywną budowę. Samce są zwykle nieco mniejsze od samic. Gatunek jest bardzo zmienny pod względem ubarwienia: grzbiet może być pomarańczowy, żółty, czerwony, niemal biały lub niebieski, natomiast kończyny i spód ciała są czarne. Niektóre osobniki są jednolite, inne mają plamy albo siateczkowaty wzór w żółci i czerni.

Odmiany barwne uznaje się za jeden gatunek. Badania genetyczne nie wykazały między nimi niemal żadnych różnic, a rozmieszczenie odmian nie układa się w wyraźny wzór geograficzny. Gatunek został opisany przez Steindachnera w 1864 roku jako *Dendrobates galactonotus*, a obecnie należy do rodzaju *Adelphobates*. Nazwa gatunkowa pochodzi z greki i oznacza "mleczny grzbiet". Odmiany barwne mają w dużej mierze taki sam profil toksyn, dlatego ubarwienie prawdopodobnie ma więcej wspólnego z rozpoznawaniem się i wyborem partnera niż z ostrzeganiem drapieżników.

Samica jest często dłuższa i szersza od samca. Płci nie da się pewnie określić, zanim zwierzęta osiągną 10-12 miesięcy, i żadna pojedyncza cecha nie jest w pełni wiarygodna. Osobnik, który się nawołuje, to zawsze samiec.

W niewoli żyje zwykle około 10 lat, ale znane są osobniki w wieku ponad 20 lat. W naturze większość prawdopodobnie żyje 4-6 lat.

Toksyny skórne: drzewołazy nie wytwarzają toksyn samodzielnie, lecz pobierają alkaloidy z określonych ofiar w naturze. Dzikie osobniki mają więc toksyny w skórze, ale ich siła nie została udokumentowana, a określenie łagodna jest szacunkiem. Osobniki z hodowli karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami nie rozwijają toksyczności. Skóra jest cienka i wchłania substancje, więc nie bierz żab do ręki, myj ręce po pracy w terrarium i nie dotykaj potem oczu ani ust.

Występowanie i środowisko

Adelphobates galactonotus występuje wyłącznie w Brazylii, w południowej części dorzecza Amazonki. Zasięg obejmuje tereny na południe od dolnej Amazonki i rozciąga się mniej więcej od rzeki Tapajós na wschód, w stronę ujścia Amazonki. Większość stanowisk pochodzi ze stanu Pará, a gatunek występuje także w stanach Maranhão, Tocantins i w północnej części Mato Grosso. Znane stanowiska to m.in. rezerwat Gurupi w Maranhão oraz park Cristalino w Mato Grosso, gdzie żyje żółto-czarna forma z siateczkowatym wzorem. Gatunek występuje na wielu obszarach chronionych, ale zniknął z niektórych miejsc z powodu wylesiania i zalania terenów przez zbiorniki elektrowni wodnych.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia.

ŚRODOWISKO

Adelphobates galactonotus żyje w wilgotnym tropikalnym lesie nizinnym i był notowany do wysokości ok. 600 m. Przebywa na dnie lasu wśród liści, korzeni, powalonych pni i kryjówek i wspina się tylko w niewielkim stopniu. Wydaje się preferować lasy z dużą liczbą orzesznic brazylijskich. Jaja składane są na ziemi, a samiec przenosi kijanki do wody, prawdopodobnie również do deszczówki zebranej w łupinach owoców orzesznicy.

Część zasięgu ma wyraźną porę suchą i porę deszczową, a gatunek rozmnaża się bardziej sezonowo niż wiele innych drzewołazów. Dokładne pomiary temperatury i wilgotności w siedliskach nie zostały udokumentowane, dlatego wartości podane w części o hodowli opierają się na doświadczeniach z niewoli. Gatunek toleruje pewien stopień przekształcenia lasu i nadal jest szeroko rozpowszechniony oraz lokalnie pospolity, ale zagraża mu utrata siedlisk i nielegalne odłowy.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Para *Adelphobates galactonotus* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 45 cm (ok. 120 litrów). Żaba jest duża i dużo je, a powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, więc wybierz raczej terrarium szerokie i głębokie niż wysokie. Grupa potrzebuje znacznie większej powierzchni dna niż para, a nie tylko większej wysokości.

Użyj żywego, obsadzonego roślinami terrarium z warstwą drenażową, włókniną, wilgotnym podłożem i grubą warstwą liści na wierzchu. Zapewnij kilka zacienionych kryjówek z korka, korzeni i roślin, a miejsca karmienia i składania jaj przygotuj w dwóch punktach, żeby jedna żaba nie mogła odganiać pozostałych.

Zadbaj o dobrą wentylację i uszczelnij wszystkie szczeliny przy kablach, drzwiczkach i odpływie, żeby żaby nie uciekły. Pozwól terrarium się ustabilizować i zbuduj populację skoczogonków i równonogów, zanim wpuścisz żaby. Unikaj głębokiej lub stromej otwartej wody.

Nie trzymaj razem różnych gatunków ani odmian barwnych. Relacje między dorosłymi osobnikami mogą się zmienić, gdy osiągną dojrzałość płciową, więc zawsze miej w gotowości dodatkowe, ustabilizowane terrarium na wypadek konieczności oddzielenia żaby.

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 21-25 °C, a w nocy może spadać do 18-21 °C. Nie stosuj miejsca wygrzewania ani lampy grzewczej.

Największym zagrożeniem jest przegrzanie: temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C, zwłaszcza przy słabej wentylacji, a powyżej ok. 29 °C robi się niebezpiecznie. Mierz temperaturę na wysokości, na której przebywają żaby, i w kilku miejscach terrarium, a latem je schładzaj.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Zraszaj codziennie odchlorowaną wodą z kranu, wodą z odwróconej osmozy lub wodą źródlaną, tak aby wilgotność na krótko wzrosła do około 90 %, a następnie pozwól odsłoniętym liściom lekko przeschnąć, podczas gdy warstwa liści i kryjówki pozostają wilgotne. Stale zaparowane szyby, przemoczone podłoże i stojące powietrze nie świadczą o dobrej hodowli.

Gatunek może przez krótki czas znieść wilgotność do 50 %, jeśli ma dostęp do wilgotnych miejsc, ale niska wilgotność powietrza może szybko okazać się śmiertelna. Żaby nie piją, lecz wchłaniają wodę przez skórę, więc zraszanie jest niezbędne do życia. Instalacja deszczowa sterowana programatorem utrzymuje równą wilgotność, także podczas twojej nieobecności.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Adelphobates galactonotus nie potrzebuje miski z wodą ani wodospadu, jeśli terrarium jest regularnie zraszane i ma wilgotną warstwę liści. Stojąca woda w otwartych miskach szybko zarasta bakteriami, a głęboka lub stroma woda stanowi zagrożenie dla żab, które wspinają się tylko w niewielkim stopniu.

Na potrzeby rozrodu wstaw co najmniej dwa małe kubeczki z wodą, w których samiec może złożyć kijanki. Używaj wody z odwróconej osmozy z kawałkiem liścia migdałecznika, aby woda zabarwiła się na brązowo i zawierała garbniki, i wymieniaj ją regularnie, żeby się nie zabrudziła. Żaby wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czystości.

OŚWIETLENIE I UVB

UVB jest dla *Adelphobates galactonotus* opcjonalne. Jeśli zdecydujesz się je zapewnić, musi być słabe (strefa Fergusona 1) i połączone z gęstym cieniem, a nie zastępuje suplementacji. Rośliny potrzebują światła, więc używaj lampy LED do roślin, która nie nagrzewa terrarium. Utrzymuj stały rytm dobowy: ok. 12 godzin światła i 12 godzin ciemności.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Adelphobates galactonotus zjada drobne stawonogi. Podstawą diety są nielatające muszki owocowe: dorosłe osobniki przyjmują zarówno *Drosophila melanogaster*, jak i odpowiednio duże *D. hydei*, natomiast świeżo przeobrażone młode muszą dostawać najmniejsze. Dorosłe zwierzęta jedzą też małe świerszcze wielkości główki szpilki. Skoczogonki i małe równonogi są mile widziane w każdym wieku i często żyją w terrarium, a strąkowce i mszyce mogą urozmaicić dietę.

To żarłoczna żaba, więc karm ją według kondycji, wieku i aktywności rozrodczej, a nie według stałej liczby. Podawaj tyle muszek, ile żaby zjedzą w ciągu kilku minut.

Owady karmowe z hodowli nie mają wartości odżywczej pokarmu naturalnego i trzeba je obsypywać kompletnym preparatem wapniowo-witaminowym zgodnie z zaleceniami producenta. Załóż hodowle pokarmu, zanim żaby się pojawią.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Adelphobates galactonotus jest aktywny w dzień i dość spokojny. Pokazuje się rzadziej niż najśmielsze drzewołazy i chętnie się ukrywa, ale zadomowione osobniki mogą być całkiem dobrze widoczne, jeśli mają dużo osłon. To, czy gatunek można trzymać w grupie, zależy od płci, wieku i temperamentu. Młode dorastające razem mogą zacząć się zwalczać po osiągnięciu dojrzałości płciowej, a najbezpieczniejszą formą utrzymania jest zgrana para.

Grupa wymaga dużej powierzchni dna, kilku miejsc karmienia i wielu kryjówek. Obserwuj gonitwy, zapasy, żaby odganiane od pokarmu, utratę masy ciała oraz żabę, która stale się chowa albo siedzi wysoko. W takim przypadku rozdziel zwierzęta.

Żab nie należy brać do ręki. Skóra jest cienka i wchłania substancje z twoich dłoni, a resztki mydła i kremu mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do czystego pojemniczka z pokrywką.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samica jest często większa i szersza od samca, a samiec może mieć nieco szersze przylgi na palcach i się nawołuje. Żadna pojedyncza cecha nie jest wiarygodna, a płci młodych osobników nie da się pewnie określić przed ukończeniem 10-12 miesięcy. Płeć najlepiej ustalić na podstawie wielokrotnych obserwacji zachowania dorosłych: osobnik nawołujący to samiec, a osobnik składający jaja to samica. Gatunek osiąga dojrzałość płciową w wieku około 8 miesięcy, ale zwykle zaczyna się rozmnażać dopiero, gdy zwierzęta mają co najmniej rok. Dlatego kup kilka osobników, aby zwiększyć szansę na posiadanie obu płci.

GODY I KOPULACJA

Adelphobates galactonotus rozmnaża się bardziej sezonowo niż większość drzewołazów i zależy od zmiany pory suchej i deszczowej. Kilka tygodni nieco rzadszego zraszania i nieco niższej wilgotności powietrza, a następnie intensywne zraszanie, może pobudzić rozród. Nie posuwaj się tak daleko, by żaby się przesuszyły: liście i kryjówki w terrarium muszą pozostać wilgotne. Nie jest znany okres spoczynku zimowego.

Samiec wabi samicę niskim, długotrwałym, brzęczącym nawoływaniem i prowadzi ją w ukryte miejsce, gdzie jaja są składane i zapładniane. Rozród jest trudniejszy i bardziej nieregularny niż u najpopularniejszych drzewołazów, więc nastaw się na cierpliwość.

JAJA I KIJANKI

Adelphobates galactonotus składa jaja na lądzie: na gładkim, szerokim liściu, pod liśćmi lub korą korkową albo na szalce Petriego pod łupiną kokosa. Przygotuj kilka miejsc do składania jaj. Zniesienia są niewielkie, zwykle 4-8 jaj. Samiec opiekuje się jajami, a po wykluciu przenosi kijanki na grzbiecie do wody.

Jaja mogą pozostać w terrarium, gdzie samiec sam przeniesie kijanki do przygotowanego kubeczka. To najprostsze rozwiązanie. Alternatywnie jaja ostrożnie przenosi się na czystą szalkę Petriego z odrobiną wody i inkubuje w takiej samej temperaturze jak w terrarium. Kijanki nie są zależne od niezapłodnionych jaj samicy i odchowuje się je na gotowym pokarmie dla kijanek oraz glonach.

Trzymaj kijanki osobno w czystych pojemniczkach z wodą z odwróconej osmozy, kawałkiem liścia migdałecznika i odrobiną mchu i nie podawaj więcej pokarmu, niż zdążą zjeść. Unikaj przegęszczenia, bo mogą wystąpić różnice we wzroście, agresja i kanibalizm. Używaj czystych narzędzi i regularnie wymieniaj wodę. Czas rozwoju kijanek jest zmienny, więc obserwuj ich rozwój, zamiast kierować się konkretną datą.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po około 2 tygodniach. Kijanki przechodzą metamorfozę po 60-90 dniach, w zależności od temperatury, pokarmu i jakości wody. Najpierw pojawiają się tylne kończyny, potem przednie.

Gdy wyrosną przednie kończyny, młoda żaba musi mieć możliwość wyjścia z wody. Po dniu lub dwóch przenieś ją do małego pojemnika odchowalnego z łatwym dostępem do lądu, np. przechylonego pudełka z wilgotnym torfowcem i odrobiną wody. Świeżo przeobrażona żaba nie je, dopóki ogon się nie wchłonie, a pyszczek w pełni nie rozwinie.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode zaczynają jeść dopiero, gdy ogon zniknie. Wtedy przyjmują najmniejsze *Drosophila melanogaster* i skoczogonki, a w miarę wzrostu mogą dostawać większe muszki. Obsypuj cały pokarm kompletnym preparatem wapniowo-witaminowym.

Użyj małego pojemnika odchowalnego z liśćmi, sadzonkami roślin i populacją skoczogonków. Trzymaj razem młode tej samej wielkości i obserwuj, czy nie pojawia się agresja lub osobniki pozostające w tyle. Gdy młode okrzepną, można je przenieść do bardziej docelowego terrarium z kryjówkami. Młode mają duży apetyt, więc zapewnij kilka miejsc karmienia. Płci młodych nie da się określić przed ukończeniem 10-12 miesięcy.

Zdrowie i częste błędy

Dla tego gatunku nie udokumentowano właściwej listy chorób, więc w razie wątpliwości zwróć się do weterynarza znającego się na płazach. Najważniejsze pułapki to:

- Przegrzanie. Utrzymująca się temperatura około 27-28 °C jest sygnałem ostrzegawczym, a powyżej ok. 29 °C robi się niebezpiecznie. Mierz temperaturę na wysokości, na której przebywają żaby, i latem schładzaj terrarium.

- Zbyt suche terrarium. Niska wilgotność powietrza bez dostępu do wilgotnych miejsc może szybko okazać się śmiertelna. Zraszaj codziennie i utrzymuj wilgotną warstwę liści.
- Niedobór wapnia i witamin. Owady karmowe z hodowli trzeba obsypywać kompletnym preparatem.
- Agresja i stres. Gonitwy, zapasy i odganianie żab od pokarmu mogą kosztować zwierzęta życie. Rozdzielaj rywali.
- Zła jakość wody i brudne narzędzia. W resztkach pokarmu i stojącej wodzie rozwijają się bakterie i grzyby. Do wszystkiego używaj czystych narzędzi.

Skontaktuj się z weterynarzem, jeśli żaba przestaje jeść, traci na wadze, jest osowiała, porusza się z trudem albo ma rany lub przebarwioną skórę. Nowo kupione zwierzęta trzymaj oddzielnie przez 30-45 dni, aby nie rozprzestrzenić infekcji.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.